

۸۶۰۶۹

بررسی قوانین مربوط به حقوق معلولین

و پیشنهاد تشکیل کمیته‌ای

جهت تدوین لایحه‌ای قانونی در این راستا

دکتر حسن مراد زاده - حقوقدان

از هنگام ورود انسان به زندگی اجتماعی، وی با واژه حق آشنا شد و در جهت دست یافتن به آن تلاش بی وقفه‌ای را آغاز کرد.

واژه حق به معانی گوناگونی بکار می‌رود، که در اینجا به دو معنای آن اشاره می‌گردد:

۱- مجموع مقرراتی که بر اشخاص، از این جهت که در اجتماع هستند، حکومت می‌کند.^۱

۲- برای تنظیم روابط مردم و حفظ نظم در اجتماع، حقوق برای هرکس امتیازهایی در برابر دیگران

می‌شناسد و توان خاصی به او می‌بخشد. این امتیاز و توانایی را «حق»^۲ می‌نامند.

مانند: حق حیات، حق مالکیت، حق آزادی شغل و حق زوجیت که با عنوان «حقوق بشر» مورد حمایت قرار می‌گیرد.^۳ و در حقیقت این تعریف اخیر به معنای حقوق عام افراد در جامعه می‌باشد.

دولتها در جهت تضمین حقوق عام اتباع خود، دست به قانونگذاری فراخور اوضاع و احوال و شرایط خاص هریک از اقشار جامعه زده‌اند.

یکی از گروههایی که با توجه به شرایط فیزیکی و روحی خود، نیازمند حمایت‌های قانونی خاص می‌باشند، اشخاص معلول، (اعم از معلولین جسمی و ذهنی) هستند. سالهاست که دولتمردان، در کشورهای پیشرفته به فکر تأمین حقوق این دسته از افراد جامعه، از طرق گوناگون افتاده‌اند. در کشور ما، متأسفانه هنوز گامی جدی و عملی در جهت قانونگذاری در این راستا برداشته نشده است.

در مقاله حاضر نگارنده سعی نموده، نخست به بررسی اجمالی پاره‌ای از قوانین حمایت کننده از حقوق اشخاص با نیازمندیهای ویژه بپردازد و به نقاط قوت و ضعف آنها اشاره نماید. قوانین حمایتی که در مقاله حاضر مورد تحلیل قرار گرفته‌اند عبارتند از:

1- Law

2- right

۳- دکتر ناصر کاتوزیان، مقدمه علم حقوق، چاپ هفدهم، صفحه یک.

همایش حقوق کوه‌کان و دانش آموزان استثنایی

۱- قانون مدنی

۲- قانون مجازات اسلامی

۳- قانون الزام دولت جهت استخدام ده درصد از پرسنل مورد نیاز خود، از بین جانبازان انقلاب اسلامی و بستگان و فرزندان شهداء، اسراء، مفقودین و جانبازان از کار افتاده، واجد شرایط (که در تبصره یک این ماده واحده، از الزام دستگاهها، سازمانها و نهادهای دولتی به استخدام سه درصد از پرسنل مورد نیاز خود از بین معلولین عادی، سخن به میان آمده است) «مصوب ۱۳۶۴/۱۱/۳»

۴- قانون معافیت مالیاتی کلیه مؤسسات خصوصی شاغل در امور مربوط به حمایت و توانبخشی معلولان و ارائه خدمات به عقب ماندگان ذهنی و همچنین انجام خدمات در شبانه روزیها و مهدهای کودک.
۵- قانون نحوه بازنشستگی جانبازان انقلاب اسلامی و جنگ تحمیلی و معلولین عادی و شاغلین مشاغل سخت و زیان آور «مصوب ۱۳۶۷/۹/۱»

۶- بند «ی» از تبصره ۱۳ ماده ۱۹۲ قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در مورد نحوه پرداخت شهریه مدجویان تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی و سازمان بهزیستی کشور که مشغول تحصیل در دانشگاههای غیر دولتی و غیر انتفاعی و ... می باشد.

۷- ضوابط و مقررات شهرسازی و معماری برای عبور و مرور معلولین (مصوب شورای عالی شهرسازی و معماری ایران مورخ ۱۳۶۸/۳/۸)

از بررسی قوانین و مقررات فوق نکات ذیل به ذهن می رسد:

اولاً: از لحاظ محتوایی، در قانون مدنی و قانون مجازات اسلامی که از قوانین پایه و مادر به شمار می روند، قانونگذار صرفاً به معلولین ذهنی (اشخاص کم توان یا ناتوان ذهنی) پرداخته است.
ثانیاً: از نظر صوری نیز، واژه های بکار رفته در این دو قانون، در ارتباط با معلولین، مناسب به نظر نمی رسد.

در بخش بعدی مقاله به تجزیه و تحلیل پاره ای از قوانین محدود کننده حقوق معلولین از جمله: قانون شرایط استخدام قضات، قانون انتخابات کشور و قانون ثبت اسناد و املاک کشور، پرداخته شده است. در این قسمت کوشش شده است با استدلالات حقوقی، بی مورد بودن این ممنوعیتها به اثبات برسد و راهکارهایی در جهت رفع این موانع ارائه گردد.

همایش حقوق کودکان و دانش آموزان استثنایی

در پایان مبحث از سوی نگارنده پیشنهاد شده است که همایش حقوق کودکان استثنایی با همکاری و هماهنگی مسئولین نهادها و سازمانهای ذیربط، کمیته‌ای جهت بررسی قوانین و مقررات موجود، تشکیل داده و این کمیته پس از پژوهش و مطالعه کافی به پیشنهاد و تهیه لایحه یا طرح تأمین حقوق معلولین و کودکان استثنایی، برای تصویب در مجلس شورای اسلامی، مبادرت ورزد.

پاره‌ای از مسائلی که در تهیه طرح مزبور، باید مد نظر قرار گیرد، عبارتست از:

- ۱- توجه به تأمین شغل معلولین و ایجاد زمینه مناسب برای اشتغال ایشان از طریق اقداماتی نظیر، رفع موانع موجود از سر راه اشتغال معلولین، استخدام این افراد در بخشهای دولتی با شرایط استخدامی برابر با افراد عادی، و همچنین حمایت و تشویق ایشان به فعالیت در بازار آزاد کار بوسیله اقداماتی حمایتی از سوی دولت جمهوری اسلامی ایران از قبیل: اعطای وام و کمکهای بلاعوض برای مشاغل و تعاونیهای کوچک، اعطای حق اولویت در تولید و تخفیفهای مالیاتی و ...
- ۲- توجه و در نظر گرفتن نیازهای ورزشی و تفریحی معلولین از طریق حمایت و تشویق ورزشکاران معلول و تأمین و افزایش اعتبار مالی فدراسیونهای ورزش معلولین.
- ۳- فراهم ساختن امکانات و زمینه‌های مناسب آموزشی، فرهنگی و اطلاع رسانی و بهسازی وضعیت موجود در ارتباط با رسانه‌های ارتباط جمعی و اماکن آموزشی فرهنگی معلولان.
- ۴- اقداماتی نظیر اعطای حق معلولیت و مستمری و کارتهای اعتباری ویژه معلولین در جهت رعایت و تأمین رفاه اجتماعی ایشان.